

сформованим як ідея, що в майбутньому призведе до чогось більшого. Проблемним є також об'єм програмного коду (зазвичай є дуже великим), який пред'являється для патентування. У деяких країнах Заходу можливість реєстрації комп'ютерних та інших програм як винаходів узагалі не передбачена.

Згідно з нормами законодавства піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав – опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (зокрема, комп'ютерних програм і баз даних), тобто вчинення будь-яких дій, які відповідно до цієї статті визнаються порушенням авторського права і (або) суміжних прав із використанням мережі «Інтернет» [2, ст. 50]. Для вирішення деяких прогалин, а також проблем у правовому регулюванні ІТ-сфери було б доречним: створити окремий закон, який врегулював би ІТ-відносини, зважаючи на досвід іноземних країн; дати більш зрозуміле і повне визначення поняттю «комп'ютерна програма»; розширити список об'єктів права інтелектуальної власності у зв'язку з масштабними змінами в галузі інформаційних технологій; вдосконалити механізм захисту і боротьби з піратством в Україні; запровадити нові методи боротьби з піратством та порушенням авторського (інтелектуального) права не тільки на державному рівні, але й на місцевому (як це робиться в США).

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. №1402-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Гродовська О. П. Комп'ютерна програма як об'єкт авторського права. URL : <https://go-advocate.com>

5. Пушкіна О. В. Захист прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми: прогалини у праві, рекомендації щодо їх усунення та досвід інших країн світу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Спецвип. С. 56–68.

Людмила АНДРІЄВСЬКА

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ СУДУ У СТАДІЇ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Актуальність розгляду значення суду на стадії виконання судових рішень має важливе значення, оскільки виконавче провадження є завершальною стадією цивільного судочинства, на якій відбувається відновлення порушених, оспорюваних прав фізичних, юридичних осіб та держави. Виконання судових рішень є важливим етапом у захисті прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» містить перелік виконавчих документів, які підлягають виконанню державною виконавчою службою і є підставами для відкриття виконавчого провадження [4]. Проте законодавчого визначення поняття «виконавчий документ» немає. У літературі виконавчий документ тлумачать як винесений судом чи іншим, передбаченим законодавством, органом юрисдикційний акт, який відповідає обов'язковим вимогам, містить відомості про присудження, підтверджує наявність передбачених законом підстав і умов для відкриття виконавчого провадження і обов'язковий для всіх органів, організацій, посадових осіб, громадян на всій території країни [7, с. 12].

В. М. Притуляк дає визначення судовому рішенню як акта судової влади, вказуючи, що це правозастосовчий акт, постановлений іменем України, оформлений у виді процесуального документу, яким владно підтверджується наявність чи відсутність спірного правовідношення, в результаті якого воно перетворюється у безспірне на підставі встановлених у судовому засіданні фактичних обставин справи [3, с. 155].

Відповідно до ст. 124 Конституції України та ст. 11 ЗУ «Про судоустрій та статус суддів», рішення суду ухвалюється іменем України і є обов'язковим до виконання усіма

органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями, громадянами та юридичними особами на всій території України [1].

Обов'язковість судового рішення означає його незаперечну реалізацію незалежно від того, чи зачіпає воно інтереси, права та обов'язки суб'єктів, спір про яких не розглядався. Лише ухвалення нового чи скасування попереднього рішення звільняє вказаних осіб від обов'язку підкоритися дії загальнообов'язковості, звільняє від реалізації рішення.

Законом України «Про виконавче провадження» примусове виконання рішень покладатися на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [4].

З урахуванням практики Європейського суду з прав людини, виокремлено три основні аспекти обов'язковості виконання судових рішень: право на звернення до суду було б ілюзорним, якби судові рішення, яке набрало чинності та є обов'язковим до виконання, залишалося б недіючим; при детальному визначенні процесуальних гарантій сторін на справедливий розгляд справи не було б передбачено захисту процесу виконання судових рішень; виконання судового рішення, ухваленого будь-яким судом, повинно розглядатись як складова «судового розгляду».

М. Б. Майка вважає, що правовідносини між учасниками виконання і судом є процесуальними, всі ознаки цивільних процесуальних відносин притаманні правовідносинам, що виникають при виконанні судових рішень [2, с. 33].

Чинне законодавство та судова практика допускає виконання ухвал суду у цивільному процесі широким колом суб'єктів. Ухвали суду, винесені в межах цивільного процесу, підлягають виконанню органами Державної виконавчої служби України та приватними виконавцями, правоохоронними органами, органами опіки та піклування, експертними установами, органами судової влади, органами нотаріату. Крім того, у низці випадків суд самостійно визначає суб'єкта виконання ухвали та попереджає останнього про відповідальність за невиконання чи неналежне виконання вимог судового акта (ухвала про витребування доказів).

П. П. Заворотько та М. Й. Штефан пропонують класифікувати суб'єктів виконання судового рішення на судових виконавців, осіб які беруть участь у виконанні і мають суб'єктивну матеріально-правову заінтересованість у виконанні, осіб, які в силу закону зобов'язані сприяти судовому виконанню, осіб, що утримують майно боржника на законних підставах, осіб, майнові права яких стосуються або порушуються державним виконавцем. С. В. Щербак запропонувала таку класифікацію суб'єктів виконавчого провадження: органи і посадові особи Державної виконавчої служби; учасники виконавчого провадження; особи, які залучаються до проведення виконавчих дій [6, с. 83].

Визначено перелік документів, які підлягають обов'язковому виконанню, основні засади та учасники виконавчого провадження, однак постає питання у тому, як держава контролює виконання судових рішень.

Судовий контроль за виконанням судових рішень є засобом зміцнення законності, умовою, яка забезпечує виконання завдань судочинства, ефективною гарантією досягнення завдань судового виконання.

Законодавство України, яке так чи інакше регулює питання судового контролю за виконанням судових рішень, не містить єдиного підходу до розуміння такої значущої гарантії у сфері захисту прав та інтересів людини і громадянина.

Під судовим контролем, таким чином, Н. М. Чепурнова розуміє «конституційно закріплену особливу правову форму реалізації контрольної функції держави у сфері здійснення судової влади, яка виражається в охороні судами конституційної, загальної і арбітражної юрисдикції конституційного ладу, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення режиму законності, верховенства і прямої дії, яка здійснюється в особливому процесуальному порядку з метою поновлення і охорони законних прав та інтересів людини й усього громадянського суспільства» [3].

Отже, можна зробити висновок про те, що обов'язковість судових рішень розкривається через характерні властивості судового рішення як акта реалізації судової влади і нерозривно пов'язана з його законною силою. Судове рішення є загальнообов'язковим, що пояснює переважаючу роль суду у виконанні судових рішень.

На сьогодні наявний дієвий механізм судового контролю за органами державної

виконавчої служби та їх посадовими особами з метою захисту прав та законних інтересів осіб, спрямований на реальне виконання судового рішення. Однак механізм потребує більш чіткого правового регулювання та вдосконалення.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Майка М. Б. Окремі питання суб'єктного складу правовідносин на стадії виконання ухвал у цивільному процесі. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 32–35.
3. Притуляк В. М. Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса. 2016. 205 с.
4. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 р. № 606-XIV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606-14/page>
5. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1774. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
6. Якимчук С. О. Виконання судових рішень у цивільних справах як стадія судового розгляду. *Університетські наукові записки*. 2016. № 1. С. 81–84.
7. Якимчук С. О. Виконання судових рішень як частина судового розгляду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

Олег ДЕГТЯРЕНКО

страховий агент
«Страхової групи ТАС»
(м. Дніпро, Україна)

**ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ СУБСИДАРНІХ
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ**

Наше дослідження варто розпочати з визначення юридичних фактів. Юридичні факти у цивільному праві – це сукупність певних обставин, підстав – наявність яких тягне встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків. Відповідно до цього, дослідження поняття юридичних фактів та їх класифікації в цивільному праві має важливе значення, оскільки точне визначення позиції з цих питань дозволить з'ясувати правову природу тих чи інших підстав виникнення цивільних прав та обов'язків, дасть змогу визначити перспективу розвитку законодавства в цій галузі [3, с. 7].

Треба наголосити, що юридичні факти, як підстави виникнення цивільних прав і обов'язків, неодноразово були предметом досліджень правознавців, починаючи з часів римського права. На сьогодні ми маємо добре підґрунтя для опрацювання цієї теми. Проблематика дослідження підстав виникнення цивільно-правових зобов'язань була предметом дослідження таких видатних науковців, як: Є. Абашина, А. Коструби, О. Красавчикова, Т. Музики, І. Ромашенка, З. Іванова, В. Ісакова, В. Копейчикова, М. Рабіновича, О. Скакун, В. Єрьоменко, В. Лазора, Д. Лещух, П. Пилипенка, О. Іоффе, В. Ісакова тощо.

У цивільному праві категорія «юридичний факт» виникла і розвивалася з практичної потреби, тому основою цього визначення стало намагання охопити єдиним юридичним поняттям різноманітні передумови процесу конкретних правових відносин. Саме такою правовою ідеєю були натхнені й праці вчених, зокрема Е. Васьковського, Д. Гримма, Н. Коркунова, В. Синайського, Г. Шершеневича та інших. Проте були й інші думки, зокрема Л. Петражицький, відзначаючи односторонність формально-догматичної юриспруденції, її схильність до «юридичної містики», надавав юридичним фактам своє суб'єктивно-психологічне трактування. Дефініцію «юридичних фактів» він розумів не як зовнішні події, а як суб'єктивні, винятково уявні події, що мають вирішальне значення у правовому житті. При цьому науковець наголошував, що під юридичним фактом з погляду